

Vragenboekje

Als bij een vraag een verklaring, uitleg, berekening of afleiding gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring, uitleg, berekening of afleiding ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

**Dit examen bestaat uit 21 vragen.
Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.**

Verderop in het examen bij vraag 10 bevindt zich een betoogopdracht. Reserveer voldoende tijd om deze opdracht te kunnen uitvoeren.

Een nieuwe eeuw, nieuwe verhoudingen? Nederland 1880–1919: op het breukvlak van twee eeuwen

De opkomst van moderne politieke partijen in Nederland aan het eind van de negentiende eeuw stond niet los van de verbetering van de infrastructuur in die tijd.

2p 1 Toon deze samenhang aan.

In de periode 1880–1919 is in Nederland sprake van emancipatiebewegingen van confessionele groeperingen, arbeiders en vrouwen.

2p 2 Leg uit waarom vrouwen in deze periode, in tegenstelling tot confessionele groeperingen en arbeiders, geen politieke partijorganisatie ontwikkeld hebben.

Gebruik de bronnen 1a en 1b.

De parlementaire enquête van 1886–1887 gaat vooraf aan de behandeling van de Arbeidswet in 1889 in de Tweede Kamer.

2p 3 Maak aannemelijk, telkens met een citaat uit de bron, dat de Tweede Kamer bij de behandeling van het wetsontwerp zowel door de houding van sommige werkgevers als door de beschreven arbeidsomstandigheden is beïnvloed.

Gebruik bron 1b.

De enquêtecommissie wil ook de arbeiders horen, maar dat lukt vaak moeilijk.

4p 4 A. Noem een reden waarom een arbeider van Regout niet graag een getuigenis voor de commissie aflegt.

B. Geef twee redenen waarom rond 1919 de handelwijze van de werkgever zoals beschreven in deze bron minder vaak voorkomt dan daarvoor.

De getuigenis van een fabrikant als Regout heeft er meer toe bijgedragen dat de publieke opinie van die tijd geschokt werd dan de getuigenis van één van zijn arbeiders.

2p 5 Geef hiervoor een verklaring.

Gebruik bron 2.

Aan het Onderwijs-congres van 1899 neemt een groot aantal sociaal-democraten deel.

4p 6 Leg uit welk verband er bestaat tussen artikel III en artikel V van de resolutie en beredeneer waarom de sociaal-democraten tegen de Leerplichtwet willen stemmen als de inhoud van artikel III en V niet in de wet wordt opgenomen.

Gebruik bron 3.

Dr. De Visser heeft principiële en praktische bezwaren tegen de voorgestelde Leerplichtwet.

4p 7 A. Ontleen aan de bron een voorbeeld van elk van beide bezwaren.

B. Leg uit vanuit welke diepere achtergrond Dr. De Visser tot zijn principiële bezwaren komt.

Gebruik bron 4.

De tekenaar geeft een visie weer op de ideeën van Cort van der Linden voor de regeling van het kiesrecht in 1914. Deze regelingen worden in de grondwet van 1917 vastgelegd.

5p 8 A. Geef aan de hand van twee elementen uit de bron deze visie weer.

B. Leg uit met welke regeling de grondwet van 1917 de „wegneming der beletselen” uit de prent tot stand brengt.

Uit de toenemende overheidszorg tussen 1880 en 1919 is af te leiden dat de opvattingen over overheidszorg van verschillende politieke stromingen veranderden.

5p 9 Licht deze uitspraak toe, door:

- de opvatting van de drie verschillende politieke stromingen over overheidszorg in 1880 weer te geven en
- uit te leggen waardoor in de opvattingen van twee stromingen een verschuiving optrad.

- 15p **10** Lees de onderstaande inleiding en schrijf dan, volgens de instructies, een historisch betoog.

Inleiding

Rond 1880 namen orthodox-protestanten en rooms-katholieken in de Nederlandse samenleving een achterstandspositie in. In dit historische betoog ga je na of in de periode 1880-1919 de invloed van confessionele groeperingen op de Nederlandse samenleving is toegenomen. Je doet dat aan de hand van de stelling:

Orthodox-protestanten en rooms-katholieken zijn er in geslaagd tussen 1880 en 1919 hun opvattingen ingang te doen vinden in de inrichting van de Nederlandse maatschappij.

Om argumenten te verzamelen voor of tegen deze stelling en een samenhangend historisch betoog te schrijven, volg je de aanwijzingen A tot en met D.

Neem voor de duidelijkheid van je betoog de *cursief gedrukte* kopjes van de onderdelen over.

Confessionele groeperingen rond 1880

A. Orthodox-protestanten en rooms-katholieken bevonden zich rond 1880 op een aantal terreinen in een achterstandspositie. Noem voor elk van beide groeperingen een verschillend voorbeeld waaruit die achterstand rond 1880 blijkt.

Confessionele samenwerking

B. Kies drie maatschappelijke problemen waarvoor tussen 1880 en 1919 door orthodox-protestanten en rooms-katholieken een zelfde oplossing werd gezocht. Beschrijf per probleem welke oplossing zij tot stand wilden brengen en of zij daarin slaagden.

Confessionele invloed

C. In dit deel van het betoog breng je waar mogelijk een nuancering aan: Waren de oplossingen die je in B hebt beschreven uitsluitend een verwezenlijking van ideeën van orthodox-protestanten en rooms-katholieken of leverden andere groeperingen een bijdrage? Beschrijf dit voor elk van de drie genoemde problemen.

Confessioneel overwicht in de samenleving?

D. In de conclusie maak je een afweging aan de hand van de argumenten uit B en C. Maak daarmee duidelijk wat jouw opvatting is over de stelling dat orthodox-protestanten en rooms-katholieken er in geslaagd zijn tussen 1880 en 1919 hun opvattingen ingang te doen vinden in de inrichting van de Nederlandse maatschappij.

Duitsland en Europa, 1945–2000

- 3p **11** In politiek, moreel en economisch opzicht lag Duitsland in mei 1945 volkomen in puin. Leg voor elk genoemd opzicht kort uit wat die verwoesting inhield.

De Sovjetunie had begin 1946 een aantal keuzemogelijkheden voor haar beleid tegenover Duitsland. Er kon gestreefd worden naar een herenigd neutraal Duitsland of naar een gedeeld Duitsland met in de Sovjetzone een communistische staat.

- 6p **12** Bepaal welke van deze twee mogelijkheden voor de Sovjetunie het meest wenselijk was. Doe dat door aan elke mogelijkheid een voor- en een nadeel voor de Sovjetunie te verbinden en vervolgens een afweging te maken tussen beide keuzemogelijkheden.

Een historicus merkte over de ontwikkeling van de buitenlandse politiek van de Bondsrepubliek in de periode 1949–1955 op: „Het was een naar verhouding korte, maar steile en moeilijke weg naar een zelfstandige buitenlandse politiek.”

- 4p **13** Toon aan dat de internationale politieke situatie in die periode de weg naar zelfstandigheid bemoeilijkte voor de regering van de Bondsrepubliek, maar er ook toe bijdroeg dat deze van korte duur was.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Adenauer hield zijn westerse gesprekspartners vaak voor: „Vergeet niet dat ik de enige Duitse kanselier ben die de eenheid van Europa vóór de eenheid van zijn land stelt”.

- 3p **14** Leg uit wat Adenauer hiermee bedoelde en maak vervolgens aannemelijk welke kritiek er in de DDR en de Bondsrepubliek op deze keuze was.

Gebruik bron 5.

In de 'preambule' bij een grondwet worden algemene uitgangspunten vastgelegd.

- 4p **15** A. Leg uit welke eis ten aanzien van de Duitse eenheid als *voorwaarde* wordt gesteld in de 'preambule'.
B. Leg uit waarom Brandt en Kohl hun Duitslandpolitiek niet strijdig achten met deze preambule.

Gebruik bron 6a en 6b.

Beide foto's zijn gemaakt in Oost-Berlijn en geven de 'officiële' DDR-visie op de buitenlandse politiek van de Bondsrepubliek weer.

- 4p **16** Beredeneer aan de hand van beide bronnen of deze visie in 1961 verandert of hetzelfde blijft in vergelijking met 1954.

Gebruik de bronnen 7, 8 en 9.

In de bronnen 7, 8 en 9 wordt telkens een motief genoemd dat een rol speelde bij de gebeurtenissen van juni 1953.

- 6p **17** Geef voor elk van de bronnen 7, 8 en 9 aan welk motief erin genoemd wordt en verklaar dit motief telkens vanuit de persoon die in de bron aan het woord is.

Gebruik de bronnen 7 en 8.

De uit Oost-Duitsland afkomstige Rainer Eppelmann noemt in 1993, na een officieel onderzoek, als motieven voor de opstand van 1953: „... de strijd voor een beter leven, voor vrijheid en voor de eenheid van Duitsland”. Hij pleit er daarom voor niet alleen 3 oktober, de dag van de Duitse eenheid, maar ook 17 juni als nationale feest- en herdenkingsdag te blijven vieren.

- 4p **18** A. Leg uit hoe de opvatting van Eppelmann bevestigd wordt door de bronnen 7 en 8.
B. Verklaar waarom Eppelmann 17 juni 1953 zo belangrijk vindt dat hij deze als nationale feest- en herdenkingsdag wil handhaven.

Gebruik bron 10.

Rond 1970 is, net als andere West-Europese landen, ook de Bondsrepubliek toneel van heftige maatschappelijke onrust en polarisatie.

- 3p **19** Leg met twee elementen uit de bron uit hoe het Duitse verleden voor de tekenaar een rol speelt, en leid daaruit het standpunt af dat hij inneemt tegenover het optreden van de regering van de Bondsrepubliek.

Onder bondskanselier Schmidt werd de positie van de Bondsrepubliek in de westerse wereld sterker en die van de Verenigde Staten zwakker.

- 4p **20** Leg met een reden op economisch en een reden op politiek terrein deze samenhang uit.

In de loop van de jaren tachtig verklaarde Honecker dat het geoorloofd moest zijn een socialisme 'in de kleuren van de DDR' te ontwikkelen.

- 4p **21** Verklaar waarom deze politieke uitspraak in het midden van de jaren zeventig nooit door Honecker gedaan zou zijn en tien jaar later wel.

Einde